

Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting

Advies minimumbedrag contant geld in huis voor noodsituaties

Nibud, mei 2025

Aanleiding

Namens het Maatschappelijk Overleg Betalingsverkeer (MOB) heeft De Nederlandsche Bank (DNB) het Nibud verzocht een advies uit te brengen over de hoeveelheid contant geld die elk huishouden minimaal in huis zou moeten hebben wanneer het (maximaal) drie dagen (72 uur) geheel of gedeeltelijk niet mogelijk is om: 1. elektronisch te betalen bij fysieke verkooppunten (winkels, horeca, op stations e.d.) én online verkooppunten (webwinkels, online publieksdiensten e.d.), 2. contant geld op te nemen en af te storten bij geldautomaten (incl. sealbagautomaten), en 3. geld over te boeken via online bankieren en incasso's te betalen. De veronderstelling is dat het elektriciteitsnet nog wel beschikbaar is.

Bovenstaand verzoek is ingegeven door de toenemende afhankelijkheid van digitaal betalingsverkeer en de mogelijke gevolgen van storingen of cyberaanvallen die dit verkeer kunnen verstoren. In zo'n situatie is het onder meer van belang dat huishoudens een noodvoorraad contant geld in huis hebben om hun minimaal noodzakelijke uitgaven te kunnen doen.

Hoewel het gebruik van digitale betalingen in Nederland de afgelopen jaren sterk is toegenomen, speelt contant geld nog steeds een belangrijke rol. Volgens onderzoek van DNB werd in 2024 bij fysieke verkooppunten ongeveer één op de vijf betalingen contant gedaan. Dit percentage ligt aanzienlijk lager dan het gemiddelde van heel Europa, waar 52 procent van de betalingen aan de toonbank contant wordt gedaan.¹ Zo is in landen als Duitsland contant betalen veel gebruikelijker. Desondanks hechten vrijwel alle Nederlanders (90 procent) aan de mogelijkheid om met contant geld te betalen, en hebben veruit de meeste Nederlanders contant geld op zak, gemiddeld zo'n € 35.² Opvallend is dat jongeren vaker aangeven geen bankbiljetten en/of munten bij zich te hebben, wat wijst op een generatieverschil in het gebruik van contant geld. Het is ook daarom zinvol om een advies op te stellen voor de hoogte van een noodvoorraad contant geld, voor situaties waarin digitaal betalen tijdelijk niet mogelijk is.

We hebben geen gegevens over de hoeveelheid contant geld die mensen thuis bewaren. In Nederland zijn er geen wettelijke limieten voor de hoeveelheid contant geld die in huis mag liggen. Wel is het zo dat vanaf een bepaald bedrag belastingaangifte moet worden gedaan (in 2025: vanaf € 661 voor een alleenstaande), en dat het maximaal verzekerde bedrag vanuit een inboedelverzekering vaak rekening houdt met € 250 tot € 500 aan contanten. Deze cijfers geven een beeld van wat mensen redelijkerwijs en mogelijk aan contant geld in huis hebben liggen, maar het zegt nog niets over wat een minimaal noodzakelijk en passend bedrag is.

¹ Zie: <https://www.dnb.nl/algemeen-nieuws/nieuws-2025/cash-nog-steeds-populair-in-europa-maar-gebruik-neemt-verder-af/>

² Zie: <https://www.dnb.nl/algemeen-nieuws/nieuws-2023/nederlanders-hechten-aan-contant-geld/>

nibud.nl

Hieronder bespreken we de uitgangspunten van de minimale hoeveelheid contant geld in de situatie dat elektronisch en online betalingsverkeer 72 uur niet mogelijk is. Daarna geven we een toelichting op de berekeningen en presenteren we de minimumbedragen en de voorwaarden die daarbij horen.

Uitgangspunten

Om een volwaardig advies te geven is het belangrijk om vast te stellen op welke basis dit advies wordt gegeven. Hiervoor hebben we een aantal uitgangspunten vastgesteld.

1. *Het reguliere leven gaat zoveel mogelijk door zoals gebruikelijk, alleen zonder elektronisch en online betalingsverkeer én zonder werkende geldautomaten (opname en afstort).* Het bedrag is van toepassing in een situatie waarin al het elektronische en online betalingsverkeer in Nederland 72 uur is platgelegd. Er worden geen aannames gedaan over de oorzaak hiervan. We houden dus geen rekening met andere denkbare crisissituaties, alleen het elektronische en online betalingsverkeer (incl. geldautomaten) ligt plat.
2. *In een 'crisis' is iedereen gelijk.*
Er wordt geen rekening gehouden met verschillende inkomensniveaus, het bedrag is voor alle inkomensniveaus hetzelfde. We houden wél rekening met het huishoudtype, dat wil zeggen dat het bedrag voor een eenpersoonshuishouden anders is dan voor tweepersoonshuishoudens en verder. Hierbij gaan we uit van minimumbedragen.
3. *Geen tot minimale voorraden in huis: de keukenkastjes zijn (vrijwel) leeg.*
We gaan ervan uit dat mensen geen voorraad aan voeding of artikelen voor persoonlijke verzorging in huis hebben. Dit betekent dat de bedragen ruimer ingeschat zijn om rekening te houden met boodschappen die je niet dagelijks doet.
4. *Elektronische (automatische) betalingen van vaste lasten blijven buiten beschouwing.* Tijdens de driedaagse periode wordt verondersteld dat incassanten hun opdrachten bijhouden en dat deze na de driedaagse periode alsnog verwerkt worden. Betalingen aan vaste lasten zoals huur, energie of abonnementen nemen we daarom niet mee in deze berekeningen.
5. *Mensen moeten zich regulier kunnen verplaatsen.*
Mensen moeten in staat zijn om op een normale manier gebruik te maken van hun auto of het openbaar vervoer ten behoeve van bijvoorbeeld woon-werkverkeer, om zich te verplaatsen naar een ziekenhuis of zorglocatie, en om bijvoorbeeld familie op te kunnen zoeken. Dit betekent dat we rekening houden met kosten voor brandstof of openbaar vervoer.
6. *Het bedrag moet houdbaar, haalbaar en herkenbaar zijn.*
Geen enkel bedrag heeft een oneindige houdbaarheidsdatum, maar een aan te bevelen bedrag moet wel bestendig zijn en lang genoeg kunnen gelden om bij iedereen bekend te worden en te blijven en als richtlijn te gebruiken. We gaan daarom uit van een tijdshorizon van vijf jaar.
7. *Toegankelijkheid.*
Het advies houdt geen rekening met fysieke of logistieke belemmeringen om met contant geld te betalen, zoals het ontbreken van winkels of locaties die contant geld accepteren.

Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting

Berekeningen

De berekening van een minimumbedrag aan contant geld in het geval van een storing in het elektronisch en online betalingsverkeer (inclusief geldautomaten) wordt gebaseerd op de minimumvoorbeeldbedragen van het Nibud. Jaarlijks stelt het Nibud minimumvoorbeeldbegrotingen vast voor de meest voorkomende huishoudtypen in Nederland. Deze minimumvoorbeeldbegrotingen gaan uit van de minimaal noodzakelijke uitgaven om volwaardig mee te kunnen doen in de maatschappij. De hoogte van de uitgaven uit deze minimumvoorbeeldbegroting vormen het uitgangspunt bij onze berekeningen.

De methode van de minimumvoorbeeldbegrotingen is een bewezen robuuste methode die academici en onderzoekscentra gebruiken voor verschillende doeleinden. Binnen Nederland worden de voorbeeldbegrotingen van het Nibud onder andere gebruikt voor het opstellen van grenzen voor consumptieve kredieten en hypotheeknormen, armoede en het vrij te laten bedrag (Doyal en Gough 1984; Sen 1985; Deeming en Veilt-Wilson 2020; Brakel e.a. 2024).

Wat nemen we niet mee?

De berekeningen zijn primair gebaseerd op de Nibud-minimumvoorbeeldbegrotingen, waarbij we een uitzondering maken voor woon-werkverkeer (zie hieronder bij 'Vervoer'). Deze Nibud-minimumvoorbeeldbegrotingen bevatten géén uitgaven voor huisdieren of roken. De kosten voor huisdieren variëren aanzienlijk, afhankelijk van grootte en type dier, zoals een goudvis, hond of hamster. Daarnaast wordt roken ontmoedigd vanuit volksgezondheidsperspectief waardoor het niet als noodzakelijke uitgavenpost wordt meegenomen.

Daarnaast worden niet alle uitgaven in een minimumvoorbeeldbegroting elke dag gedaan. De meeste vaste lasten, zoals huur, energie en water betalen mensen automatisch eens per maand. Denk ook aan verzekeringen en abonnementen. Deze bedragen laten we daarom achterwege. Andere uitgaven zoals uitgaven aan kleding, inboedel of onderhoud aan huis en tuin worden ook niet elke dag gedaan en kunnen in deze uitgangssituatie worden uitgesteld.

Wat nemen we wél mee?

De belangrijkste posten om mee te nemen in de berekening zijn: voeding, zelfzorgmiddelen, persoonlijke verzorging en vervoer. Hieronder lichten we onze overwegingen voor elk van deze posten kort toe.

Voeding

In een crisissituatie moeten huishoudens in staat zijn om de reguliere boodschappen te kunnen doen om eten op tafel te kunnen zetten. De voedingsbedragen van het Nibud zijn gebaseerd op de aanbevelingen van het Voedingscentrum voor gezonde voeding. Dit omvat de aanbevolen dagelijkse hoeveelheden van verschillende voedingsproducten.

We veronderstellen dat de keukenkastjes leeg zijn. Dat betekent dat huishoudens naast de dagelijkse of dagverse boodschappen ook enkele basisproducten aanschaffen. In de Nibud-

Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting

minimumvoorbeeldbegrotingen worden langer houdbare producten zoals olie, boter en kruiden over een langere periode uitgesmeerd. Deze producten vallen daardoor minder efficiënt in een driedaagse berekening. Daarom is het niet realistisch om uit te gaan van drie dagen voeding. Zo haal je niet elke dag een fles olijf- of zonnebloemolie of een blok kaas in huis en is het minder voordelig om deze in kleine/dagelijkse hoeveelheden aan te schaffen. In de Nibud-voedingsbedragen wordt rekening gehouden met dit soort 'schaalvoordelen' voor boodschappen. Om deze reden is het niet voldoende om alleen rekening te houden met drie dagen voeding. Door uit te gaan van meer dagen kunnen de kosten realistischer worden verdeeld. Daarom houden we rekening met vijf dagen voeding in plaats van drie.

Zelfzorgmiddelen

De post zelfzorgmiddelen bevat uitgaven voor een noodzakelijke basisvoorraad van medicijnen, pleisters en verband. Voor deze uitgaven wordt het maandbedrag omgerekend naar een bedrag voor drie dagen.

Persoonlijke verzorging

Uitgaven aan persoonlijke verzorging omvatten alles: van wc-papier, shampoo en tandpasta tot het bezoek aan de kapper. Voor deze uitgaven zijn we nagegaan welke noodzakelijk zijn om dagelijks te kunnen doen (wc-papier, shampoo of tandpasta) tegenover uitgaven die uitgesteld kunnen worden (kappersbezoek). Het bedrag voor persoonlijke verzorging is verminderd met de niet noodzakelijke uitgaven en het resterende bedrag is teruggebracht van een maandbedrag naar een bedrag voor drie dagen.

Vervoer

In de post 'vervoer' van de minimumvoorbeeldbegrotingen zijn bedragen opgenomen voor de aanschaf en onderhoud van een fiets en het gebruik van het openbaar vervoer (OV) ten behoeve van ziekenhuisbezoek of het bezoek aan een warenhuis. Naast de minimumbedragen nemen we ook vervoerkosten op voor bezoek aan familie en reizen ten behoeve van recreatie. De afstanden voor OV-bewegingen in de minimumvoorbeeldbegrotingen zijn gebaseerd op cijfers van het CBS over de gemiddelde afstand die mensen moeten afleggen om bij deze voorzieningen te komen. De bedragen voor de fiets en recreatieve uitjes kunnen uitgesteld worden. Voor de overige bezoeken hebben we de maandbedragen omgerekend naar bedragen voor drie dagen.

Naast het noodzakelijke vervoer ten behoeve van het huishouden moet er ook rekening gehouden worden met woon-werkverkeer. Woon-werkverkeer is in principe geen onderdeel van de Nibud-minimumvoorbeeldbegrotingen, omdat we in de uitgavenpakketten uitgaan van bijstand. Om de kosten van drie dagen woon-werkverkeer in te schatten, baseren we ons op het onderzoek 'Betaalbaarheid mobiliteitskosten' (2024) dat het Nibud vorig jaar heeft gepubliceerd in samenwerking met de Mobiliteitsalliantie.

De CBS-data die we voor dit onderzoek hebben gebruikt, laten zien dat de gemiddelde vervoerbeweging voor woon-werkverkeer net onder de twintig kilometer ligt, wat neer komt op ongeveer veertig kilometer per werkdag. Omdat we niet weten of zij dit vervoer met de auto of het openbaar vervoer doen, hebben we een gemiddelde berekend van de variabele kosten voor vervoer met behulp van beide vervoersvormen. In het totaalbedrag

veronderstellen we dat alle volwassenen in een huishouden alle drie de dagen naar hun werk reizen.

Minimumbedrag contant geld

Op basis van bovenstaande gegevens komen we tot onderstaande gemiddelde minimumbedragen voor contant geld in de situatie dat het elektronisch en online betalingsverkeer drie dagen (72 uur) uitvalt. Om een toekomstbestendig bedrag te geven gaan we uit van een tijdshorizon van vijf jaar met een geschatte inflatie van 15 procent.

Voor een alleenstaande en een paar zijn de kosten opgebouwd volgens de onderstaande tabel (tabel 1). Voor paren zijn de kosten vergelijkbaar met een alleenstaande, zij het met kleine schaalvoordelen voor voeding en de kosten voor het bezoeken van familie. Bij gezinnen met kinderen worden verdere schaalvoordelen voor voeding behaald. Daarnaast wordt verondersteld dat kinderen lopend of met de fiets naar school kunnen en geen kosten hebben voor woon-werkverkeer.

Tabel 1: Minimumbedrag aan contant geld per 72 uur voor een alleenstaande en een paar

Begrotingspost	Alleenstaande 2025 €	Paar 2025 €
Boodschappen (voeding, persoonlijke verzorgingsproducten, zelfzorgmiddelen)	45	85
Vervoer (bezoek en woon-werkverkeer)	25	45
Totaal	70	120

In de onderstaande tabel (tabel 2) zijn de totaalbedragen voor verschillende huishoudtypen gegeven, met als uitgangspunt het tweepersoonshuishouden, dat in Nederland het meest voorkomend is. Vanaf drie personen rekenen we met de gemiddelde minimale kosten voor een inwonend ouder kind (vanaf 13 jaar), dat komt neer op ongeveer € 30 per drie dagen per kind. Voor de houdbaarheid van het bedrag geven we een scenario weer dat rekening houdt met een inflatie van ongeveer 3 procent per jaar. Zo komen we tot ons voorstel waarbij je voor een volwassene rekening houdt met € 70 en per kind met € 30. Dit systeem is ook eenvoudig modulair op te bouwen naar huishoudsamenstelling. Bijvoorbeeld: voor een alleenstaande ouder met één kind gaan we uit van het bedrag van één persoon plus € 30, ofwel € 100.

Tabel 2: Gemiddeld minimumbedrag aan contant geld per 72 uur

Personen in huishouden	Gemiddeld minimumbedrag €	Gemiddeld minimumbedrag, 15% inflatie €	Voorstel €
1 persoon	70	80	70
2 personen	120	140	140
3 personen	150	170	170
4 personen	180	210	200
5 personen	210	250	230

Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting

Voorwaarden aan de minimumbedragen voor contant geld

In de onderliggende berekeningen gaan we uit van minimumbedragen. Daarom moet naast de bovengenoemde zeven uitgangspunten ook rekening gehouden worden met twee belangrijke aannames die ook voor de Nibud-minimumvoorbeeldbegrotingen gelden:

1. Zeer goed met geld kunnen omgaan

Om drie dagen (72 uur) met het minimumbedrag rond te kunnen komen is het noodzakelijk dat iemand zeer goed met geld kan omgaan. Alleen de minimaal noodzakelijke uitgaven kunnen van dit budget worden gedaan. Dat betekent dat impulsaankopen vermeden moeten worden: deze minimumbedragen bieden geen ruimte voor extra's. Dit kan voor mensen ook betekenen dat ze hun boodschappenpatroon zullen moeten aanpassen om binnen dit minimumbudget te kunnen blijven. Aangezien huishoudens met een inkomen boven het minimum vaak ook hogere dagelijkse uitgaven hebben, kan het nuttig zijn voor deze huishoudens om een hoger bedrag aan contant geld in huis te hebben. We raden daarom huishoudens aan om ten minste het minimumbedrag aan contant geld in huis te hebben en ook oog te hebben voor het eigen uitgavenpatroon.

2. Geen hoge of persoonlijk onvermijdbare uitgaven hebben

Extra kosten, zoals bijvoorbeeld voor een duurder dieet vanwege medische redenen, huishoudelijke diensten, of afwijkende reiskosten voor woon-werkverkeer of afhankelijkheid van taxi's of speciaal vervoer kunnen ervoor zorgen dat het minimale contante budget niet toereikend is. In onze begrotingen houden we bovendien geen rekening met kosten voor roken of huisdieren. Wanneer iemand voor zijn werk dagelijks grote afstanden af moet leggen, kan het verstandig zijn om een hoger bedrag aan contant geld achter de hand te houden. Hetzelfde geldt voor mensen met hogere zorgkosten, met (grotere) huisdieren of mensen die roken.